

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ОСНОВ ПРАВОЗНАВСТВА
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ОСВІТНЬО-
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ МОЛОДШОГО СПЕЦІАЛІСТА ДЛЯ
ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 «ПРАВО»**

(освітня програма – «Право»)

(яким надане таке право відповідно до Правил прийому до Волинського національного університету імені Лесі Українки в 2021 році)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета програми фахового вступного випробування для здобуття ОКР бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста зі спеціальності – 081 «Право» – виявлення рівня засвоєння знань та вмінь, визначених галузевими стандартами вищої освіти.

Програма фахового вступного випробування побудована за синтетичним міжпредметним принципом і охоплює питання, які в рамках освітньо-професійної програми молодшого спеціаліста визначають наявність у вступника здібностей виконувати функції, визначені освітньо-кваліфікаційною характеристикою молодшого спеціаліста: аналітичну, нормопроектну, організаційну, обліково-статистичну, контрольну, а також умінь аналізувати наукову інформацію, розробляти рекомендації щодо впровадження результатів досліджень, нормативні документи тощо.

Програма включає в себе питання з дисциплін професійної та практичної підготовки, вивчених вступниками для здобуття ОКР бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста зі спеціальності – 081 «Право»:

- теорія держави і права;
- конституційне право України;
- цивільне право України (Загальна частина);
- кримінальне право України (Загальна частина).

Програма включає список рекомендованої літератури й нормативно-правових актів, а також положення щодо порядку оцінювання знань вступників.

Вимоги до рівня підготовки вступників

Учасник фахового вступного випробування повинен:

– знати:

- основні теоретичні положення держави і права як на рівні їх загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування, так і окремих державно-правових інститутів;
 - загальнотеоретичні поняття і правові категорії;
 - форми устрою держави, системи права, законодавства;
 - соціальне призначення демократії, природних і невідчужуваних прав та свобод людини;
 - концепцію правової держави та можливі шляхи її побудови в Україні;
 - конституційний досвід розвитку України, її історичне правонаступництво;
 - систему права та законодавства, а також механізми правового регулювання в різних галузях права;
 - характер і зміст суспільних правовідносин, що регулюються різними галузями права;
- правовий статус особи у правовій державі;
- підстави юридичної відповідальності при порушенні чинного законодавства;

- форми захисту прав та охоронюваних законом інтересів фізичних і юридичних осіб;
- функції судової влади в системі державної влади;
- компетенцію і функції правоохоронних органів;
- соціальний і правовий зміст реалізації норм права;

– уміти:

- цілеспрямовано оперувати поняттями в умовах юридично значимої практичної ситуації, що виникла;
- аналізувати й узагальнювати юридичну практику, виявляти закономірності, методи та форми її здійснення;
- за допомогою особливих правил і прийомів повно, точно й швидко тлумачити нормативні й інші правові акти та договори;
- здійснювати вибір та аналіз правових норм;
- здійснювати правову кваліфікацію, тобто юридичну оцінку всієї сукупності фактичних обставин справи;
- здійснювати певний комплекс процесуальних юридично значимих дій, пов'язаних із вирішенням конкретної життєвої ситуації;
- здійснювати юридичне консультування;
- роз'яснювати окремі теоретичні конструкції, терміни;
- передбачати та пропонувати правомірні альтернативні варіанти вирішення юридичної справи;
- використовувати комп'ютерну техніку для вирішення практичних задач у своїй діяльності.

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тема 1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЯК ЮРИДИЧНА НАУКА

Загальна характеристика теорії держави і права. Передумови виникнення і розвиток загальнотеоретичної науки про державу і право. Предмет теорії держави і права. Сутність права і держави. Основні та загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права. Система юридичних понять.

Структура теорії держави та права. Теорія держави. Теорія права.

Функції загальної теорії держави і права як науки. Зміст онтологічної (пізнавальної), евристичної (винахідної), аксіологічної (оцінювальної), прогностичної, виховної, методологічної, ідеологічної та практично-прикладної функцій теорії держави і права.

Тема 2. ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Причини і форми виникнення держави. Економічні, політичні, соціальні, культурні, психологічні фактори як основні причини виникнення держави. Основні теорії виникнення держави. Теологічна, органічна, договірна, завойовницька, космічна, патріархальна, класова та інші теорії виникнення держави. Ознаки, що відрізняють державу від організації публічної влади в первісному суспільстві. Особливості виникнення держави в різних народів світу. Співвідношення держави і суспільства.

Основні теорії походження права. Теологічна, природно-правова, позитивістська, нормативістська, психологічна, інтегральна та інші теорії походження права. Нормативне регулювання в первісному суспільстві. Ознаки права, що відрізняють його від соціальних норм первісного суспільства.

Взаємозв'язок держави і права.

Тема 3. ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВИ

Поняття та ознаки держави. Суверенітет держави. Державна влада: поняття та структура.

Типологія держав. Цивілізаційний та формаційний підходи. Історичні типи держави (рабовласницький, феодальний, буржуазний, капіталістичний, соціалістичний, держава соціальної демократії).

Сутність держави.

Тема 4. ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Поняття функцій і завдань держави та їхнє співвідношення. Система та зміст функцій держави. Внутрішні та зовнішні, основні та неосновні, постійні та тимчасові функції держави. Функції держави в гуманітарній, економічній та політичній сферах. Особливості внутрішніх і зовнішніх функцій сучасної держави та їхні види.

Форми здійснення функцій держави. Установча, правотворча, правозастосовча, правоохоронна діяльність держави. Методи здійснення державних функцій (заохочення, дозвіл, примус та ін.). Залежність функцій держави від її історичного типу. Функції Української держави в умовах реформування суспільства.

Тема 5. ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття форми держави та її структурні елементи. Форма державного правління, форма державного устрою, державно-правовий режим.

Республіка та монархія як форми державного правління: їхня сутність та сучасні різновиди. Республіканська форма правління та її види. Загальна характеристика президентської, парламентської, змішаної республік. Основні ознаки монархії як форми правління. Необмежені монархії (абсолютні, деспотичні). Обмежені (конституційні) монархії (дуалістичні, парламентські). Нетипові монархії (виборна, теократична).

Форма державного устрою, прості та складні державні утворення. Унітарна держава та її характерні риси. Унітарні держави з автономним утворенням. Федеративний державний устрій, його види та ознаки. Форми міждержавних утворень (імперія, конфедерація, співдружність, співтовариство, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи), їх відмінність від унітарної та федеративної держави.

Поняття державно-правового режиму та його види. Характеристика демократичного та антидемократичного режимів, їх характерні риси. Особливості авторитарного, тоталітарного (фашистського, расистського, військово-диктаторського) режиму. Стан та перспективи розвитку форми Української держави.

Тема 6. МЕХАНІЗМ ТА АПАРАТ ДЕРЖАВИ

Поняття механізму держави, його структура та роль у здійсненні функцій держави. Державні організації, державні установи, підприємства у механізмі держави. Основні ознаки механізму держави.

Апарат держави та принципи організації і діяльності апарату сучасної демократичної держави. Поділ влади як принцип організації державного апарату, система стримувань і противаг. Органи держави, їх ознаки та характеристика. Класифікація державних органів.

Система державних органів України. Глава держави. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Контрольно-наглядові органи. Механізм держави та місцеве самоврядування.

Форми та методи взаємодії органів держави і місцевого самоврядування (делегування функцій та повноважень держави органам місцевого самоврядування). Стан та перспективи розвитку державних органів України.

Тема 7. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА. ДЕМОКРАТІЯ ТА ДЕРЖАВА

Розвиток ідей про політичну систему суспільства у світовій класичній думці про державу і право. Сутність політичної системи суспільства та її основні риси. Елементи політичної системи суспільства. Політичні відносини. Політичні суб'єкти (інститути, організації). Політичні й правові норми. Політична свідомість і політична культура.

Загальна характеристика та ознаки політичної влади. Співвідношення політичної та державної влади. Механізм політичної влади та опозиції. Місце і роль держави у політичній системі та здійснення державної влади.

Об'єднання громадян у політичній системі суспільства: поняття, види та засади їхньої діяльності. Поняття громадської організації та її види. Загальна характеристика політичних партій, види та функції політичних партій.

Форми впливу органів держави на політичні партії, рухи, інші об'єднання громадян і трудові колективи. Взаємодія політичних партій, рухів, інших громадських об'єднань, трудових колективів з державою.

Поняття і основні риси демократії як виду державно-політичного режиму. Основні теорії демократії. Функції і принципи демократії. Форми (безпосередня та представницька) та інститути демократії. Поєднання демократії і захисту інтересів соціальних меншин. Демократія і місцеве самоврядування.

Тема 8. ПРАВОВА СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ, ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Ідея правової держави як загальнолюдська цінність, її становлення і розвиток.

Внесок мислителів минулого і сучасності в теорію правової держави. Характерні риси та ознаки правової держави. Закріплення у конституціях та інших законах основних прав і свобод людини. Панування у суспільстві законів, які виражають волю більшості населення.

Україна як правова держава. Особливість принципу верховенства права у правовій державі. Сутність і мета розподілу влади.

Поняття та ознаки демократичної держави. Поняття та ознаки соціальної держави.

Поняття та загальна характеристика громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства.

Тема 9. ДЕРЖАВА І ОСОБА

Поняття та види правового статусу особи. Загальний, спеціальний та індивідуальний правовий статус. Структура правового статусу особи (суб'єктивні права, законні інтереси, юридичні обов'язки, гарантії здійснення прав та обов'язків, правосуб'єктність, громадянство та ін.).

Поняття основних прав, свобод і обов'язків людини. Історичний розвиток прав людини (теорія трьох поколінь). Класифікація основних прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Особисті права і свободи людини та громадянина. Політичні права і свободи людини та громадянина. Соціально-економічні та культурні права і свободи людини та громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Права дитини. Гарантії прав свобод і обов'язків людини та громадянина. Правовий захист прав і свобод людини та громадянина.

Тема 10. ПОНЯТТЯ ПРАВА. СУЧАСНЕ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Розуміння права. Багатозначність права (суб'єктивне і об'єктивне, природне і позитивне, загальносоціальне і юридичне). Загальне поняття та ознаки об'єктивного права. Нормативність, загальнообов'язковість, системність, формальна визначеність, забезпеченість і гарантованість права. Сутність права. Цінність права. Функції права: загальносоціальні та юридичні (регулятивна, охоронна, захисна). Принципи права.

Право як головний соціальний регулятор суспільних відносин, як система норм, сукупність правил поведінки загального характеру, основа організації та функціонування державної влади, об'єднань громадян, кожної особи. Право як міра свободи. Взаємозв'язок права з економікою та політикою. Право і закон.

Тема 11. НОРМИ ПРАВА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Поняття, види та основні ознаки соціальних норм. Соціальні норми як загальні правила поведінки людей у суспільстві, що зумовлені об'єктивними закономірностями і забезпечені різноманітними засобами соціального впливу.

Класифікація соціальних норм. Норми моралі. Звичаї і традиції. Політичні норми. Норми громадських об'єднань (корпоративні норми). Технічні та естетичні норми. Релігійні норми. Норми права.

Поняття та ознаки норм права. Місце норм права в системі соціальних норм. Спільність та відмінність норм права від інших соціальних норм. Ознаки, що відрізняють норми права від норм моралі.

Структура норм права. Гіпотеза, диспозиція, санкція. Співвідношення норм права і статті закону. Види норм права.

Розмежування норми права за суб'єктами правотворчості, або за субординацією у правовому регулюванні. Норми права органів державної законодавчої влади, органів державної виконавчої влади, глави держави та інших суб'єктів правотворчості.

Розподіл норм права за дією на коло суб'єктів, за дією в часі, за територіальною дією. Загальні, спеціальні, виняткові норми права. Норми права постійні та тимчасові, загальнодержавні та місцеві.

Тема 12. ПРАВОУТВОРЕННЯ ТА ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА

Правоутворення. Правотворчість: поняття, принципи і види. Соціальне призначення правотворчості. Етапи правотворення. Підготовка нормативно-правового акта. Прийняття тексту проекту нормативно-правового акта. Погодження проекту нормативно-правового акта. Доопрацювання проекту. Внесення проекту в правотворчий орган. Обговорення проекту в правотворчому органі. Голосування проекту. Підписання законопроекту. Опублікування і оприлюднення нормативно-правового акта. Принципи правотворчості.

Поняття форми права. Джерела (форми) права та їх класифікація. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативний договір. Нормативно-правовий акт. Правова доктрина. Релігійно-правовий текст.

Види нормативно-правових актів. Загальна характеристика законів і підзаконних актів. Властивості нормативно-правових актів. Конституція держави –

основа правової системи. Відмінність нормативно-правових актів від індивідуальних актів (актів застосування). Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів. Пряма, зворотна, переживаюча дія нормативно-правових актів.

Тема 13. СИСТЕМА ПРАВА ТА СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Поняття системи права. Структурні елементи системи права: правова норма, інститут права, підгалузь права, галузь права. Предмет і метод правового регулювання як підстава поділу системи права на інститути і галузі.

Система законодавства: поняття та види. Галузева (горизонтальна), субординаційна (вертикальна) та федеративна система законодавства.

Система права і система законодавства: співвідношення і взаємозв'язок. Матеріальне та процесуальне право. Публічне та приватне право: загальне поняття та види.

Систематизація нормативно-правових актів (законодавства). Кодифікація, консолідація, звід та інкорпорація нормативно-правових актів. Характерні риси кодифікації. Сучасна кодифікація законодавства в Україні, її основні напрямки, форми та значення у забезпеченні правового стану суспільства і держави. Облік нормативно-правових актів.

Тема 14. ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

Поняття і необхідність тлумачення права. Сутність тлумачення-з'ясування, тлумачення-роз'яснення. Засоби тлумачення норм права, поняття та основні риси.

Грамотичне (філологічне, семантичне, лігвістичне) тлумачення правових норм. Логічне, історичне та наукове тлумачення правових норм. Види тлумачення права за суб'єктами. Офіційне і неофіційне тлумачення права та його види. Автентичне, делеговане (легальне) та доктринальне, професійне тлумачення норм права. За обсягом: буквальне, поширювальне та обмежувальне тлумачення. За сферою дії: нормативне, казуальне (індивідуальне).

Акти тлумачення, їх види та юридична природа.

Тема 15. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА

Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Використання норм права. Виконання приписів норм права. Дотримання норм права. Засоби забезпечення належної реалізації права.

Застосування норм права як особлива форма його реалізації. Основні ознаки застосування права. Індивідуальний характер застосування права. Застосування права як вид діяльності державних органів. Процесуальна форма застосування права. Прийняття індивідуального правового акту як кінцевий етап правозастосування. Механізми та основні стадії процесу застосування норм права. Загальні вимоги правильного застосування правових норм. Застосування правових норм за аналогією в разі прогалин у законодавстві. Аналогія закону й аналогія права. Юридичні колізії і способи їх вирішення.

Тема 16. ПРАВОВІДНОСИНИ

Поняття та основні ознаки правових відносин. Правовідносини як вольові суспільні відносини, створені на основі норм права. Індивідуальний характер правовідносин. Забезпеченість правовідносин засобом державного примусу. Основні види правовідносин. Регулятивні та охоронні, активні й пасивні, відносні й абсолютні правовідносини. Передумови виникнення і функціонування правовідносин. Взаємозв'язок норми права і правовідносин.

Суб'єкти правовідносин. Правоздатність і дієздатність суб'єктів правовідносин. Правовідносини як форма існування й реалізації прав і обов'язків. Обставини, з настанням яких виникають, змінюються або припиняються правові відносини. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичні дії та події. Юридичні презумпції.

Тема 17. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття та структура правової поведінки. Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Об'єктивна та суб'єктивна сторони правомірної поведінки. Маргінальна та конформістська поведінка, умови та причини їх існування у сучасному суспільстві.

Зловживання суб'єктивним правом. Об'єктивно протиправна поведінка.

Загальна характеристика та ознаки правопорушення. Протиправність, суспільна небезпека (шкідливість), вина (умисел, необережність), караність, деліктоздатність суб'єкта правопорушення. Елементи правопорушення. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення. Види правопорушень. Злочини, проступки (види проступків). Причини правопорушень і шляхи їх усунення.

Поняття, ознаки, принципи і види юридичної відповідальності. Конституційна, цивільна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, матеріальна відповідальності. Стадії юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Необхідна оборона і крайня необхідність. Презумпція невинуватості як гарантія прав людини та громадянина. Юридична відповідальність і державний примус.

Тема 18. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА

Поняття та основні риси правової свідомості. Структура правової свідомості, її елементи: правова ідеологія, правова психологія, правова поведінка. Вплив правосвідомості на законотворчу та правозастосувальну діяльність. Види правової свідомості: теоретична, професійна, побутова. Професійна правосвідомість юриста. Поняття правової світоглядної ідеології.

Правова культура: її сутність та основні риси, форми прояву в суспільстві. Правові погляди і принципи. Правовий нігілізм, причини його виникнення, форми, вплив на стан режиму законності, реалізацію та забезпечення прав і свобод громадян. Роль правової культури у формуванні громадянського суспільства та правової держави. Правова культура у законодавчій і правозастосувальній діяльності. Професійна правова культура.

Тема 19. ЗАКОННІСТЬ І ПРАВОПОРЯДОК

Поняття законності. Сутність, основні ознаки та значимість законності. Загальність і обов'язковість додержання і виконання закону. Законність як метод цивілізованого державного управління. Принципи та вимоги законності.

Гарантії законності, їх поняття і види. Суспільні та юридичні гарантії законності. Недійсність нормативно-правових актів, прийнятих всупереч законам. Скасування або зміна неправових нормативно-правових актів державної влади. Контроль і нагляд за дотриманням законів спеціальними органами. Своєчасний та справедливий розгляд скарг громадян щодо порушення прав людини. Конституційні гарантії законності.

Суспільний та правовий порядок. Сутність правопорядку, його характерні риси. Структура, функції та принципи правопорядку. Взаємозв'язок правопорядку і законності. Законність, правопорядок і дисципліна.

Тема 20. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА ЙОГО МЕХАНІЗМ

Правове регулювання і його вплив на суспільні відносини. Поняття, предмет, прийоми і типи правового регулювання. Правове регулювання як владний вплив держави з допомогою всіх юридичних засобів на суспільні відносини з метою їх розвитку. Основні стадії правового регулювання.

Механізм правового регулювання як система засобів правового впливу на всі суб'єкти суспільного життя, формування їхньої правової поведінки. Елементи механізму правового регулювання. Правові норми. Юридичні факти. Індивідуальні юридичні приписи, правовідносини, акти реалізації норм права. Місце і роль держави у функціонуванні механізму правового регулювання відносин.

Якість правового регулювання суспільних відносин. Ефективність правового регулювання. Економічність правового регулювання. Цінність правового регулювання. Вимоги до механізму правового регулювання у державах соціальної демократії.

Тема 21. ПРАВОВА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Поняття та ознаки правової системи суспільства. Структура правової системи суспільства, її підсистеми (інституціональна, нормативна, ідеологічна, функціональна, комунікативна).

Поняття правової сім'ї. Типи (сім'ї) правових систем сучасності. Континентальний (романо-германський) тип правових систем. Англосаксонський (прецедентний) тип правових систем. Релігійний та інші типи правових систем.

Правова система і право.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Тема 1. ПОНЯТТЯ, СИСТЕМА І ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Поняття конституційного права. Місце конституційного права в системі права України. Предмет і метод конституційного права. Система конституційного права. Джерела конституційного права. Наука конституційного права. Конституційне право як навчальна дисципліна.

Тема 2. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ.

Поняття конституційно-правових відносин. Види конституційно-правових відносин. Суб'єкти конституційно-правових відносин. Об'єкти конституційно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни і припинення конституційно-правових відносин.

Тема 3. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ ЯК ОСНОВНОГО ЗАКОНУ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА

Поняття та суть конституції. Функції конституції. Порядок прийняття конституції. Способи прийняття конституції. Класифікація конституцій. Функції, юридичні властивості конституцій, мова та стиль. Принципи конституції. Поняття та зміст конституціоналізму. Основні етапи світового конституційного розвитку.

Тема 4. ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННОЇ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Юридичні властивості Конституції України. Функції Конституції України. Реалізація та тлумачення Конституції України. Правова охорона Конституції України. Основні етапи конституційного розвитку України.

Тема 5. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

Поняття конституційного ладу та його основ. Характеристика України як конституційної держави. Народний суверенітет, республіканська форма правління, унітарний державний устрій. Політичні, економічні та соціальні засади конституційного ладу. Конституційні принципи мовної політики. Конституційно-правове регулювання державної символіки України.

Тема 6. ОСНОВИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНИ

Поняття і сутність правового положення особи в державі. Поняття прав і свобод людини. Класифікація основних прав людини. Основні тенденції розвитку прав людини. Проблеми обмеження здійснення прав людини. Теоретичні проблеми імплементації міжнародних норм щодо прав людини в національне законодавство. Принципи правового статусу людини і громадянина.

Тема 7. ГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ

Поняття громадянства. Принципи громадянства в Україні. Підстави набуття громадянства України. Підстави припинення громадянства України. Повноваження державних органів України щодо вирішення питань громадянства.

Тема 8. ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ, СВОБОД І ОBOB'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Особливості основних прав, свобод і обов'язків громадян України, їх класифікація. Конституційне регулювання особистих прав і свобод людини та громадянина. Політичні права і свободи людини та громадянина. Конституційне регулювання основних соціально-економічних та культурних прав і свобод людини та громадянина. Основні обов'язки людини і громадянина. Взаємозв'язок прав та обов'язків. Підстави і порядок обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина. Гарантії, механізм реалізації та способи захисту основних прав і свобод людини і громадянина.

Тема 9. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ, ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА, БІЖЕНЦІВ, ОСІБ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОГО АБО ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ, ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ ТА ІМІГРАНТІВ В УКРАЇНІ

Поняття "іноземець". Категорії іноземців і особливості їх правового статусу. Принципи правового статусу іноземців. Основні права, свободи і обов'язки іноземців. Порядок в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців.

Поняття біженців та особливості їх правового статусу. Правовий статус осіб, які потребують додаткового захисту. Конституційно-правове регулювання статусу осіб, які потребують тимчасового захисту.

Конституційно-правове регулювання статусу закордонних українців.

Поняття та елементи конституційно-правового статусу іммігрантів в Україні.

Тема 10. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Поняття, функції та структура громадянського суспільства. Конституційні основи взаємовідносин держави і громадянського суспільства. Загальна характеристика законодавства про громадські об'єднання і його значення для процесу державотворення в Україні. Порядок створення і припинення діяльності громадських об'єднань.

Професійні та творчі спілки як інститути громадянського суспільства.

Конституційно-правовий статус благодійних та релігійних організацій.

Органи самоорганізації населення як інститути громадянського суспільства.

Засоби масової інформації як інститути громадянського суспільства.

Тема 11. ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Загальна характеристика законодавства про вибори. Поняття та види виборів. Поняття і принципи виборчого права. Поняття і типи виборчих систем. Порядок призначення виборів і створення виборчих округів. Виборчі комісії. Порядок висування претендентів і реєстрація кандидатів у депутати. Порядок проведення голосування та підведення підсумків виборів. Поняття та види референдумів. Предмет всеукраїнського і місцевих референдумів. Організація проведення референдумів. Юридичні наслідки референдумів.

Тема 12. КОНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Поняття державного органу України і його конституційний статус. Принципи організації і діяльності державних органів. Система органів державної влади. Конституційна модель розподілу влади в Україні. Роль Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади. Структура Верховної Ради України. Правовий статус Голови Верховної Ради України. Комітети Верховної Ради України. Дія принципу стримування і противаг у стосунках законодавчої та інших гілок влади в Україні. Порядок формування Верховної Ради України та припинення її повноважень. Функції і повноваження Верховної Ради України. Організація роботи Верховної Ради України та її структурних підрозділів.

Тема 13. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ

Загальна характеристика правового статусу народного депутата України. Вимоги до народних депутатів України. Несумісність депутатського мандату з іншими видами діяльності. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень народних депутатів України. Основні гарантії депутатської діяльності. Депутатська недоторканість народних депутатів України. Відповідальність народного депутата.

Тема 14. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Поняття, правова природа та призначення інституту глави держави. Становлення інституту глави держави в Україні. Конституційно-правові основи обрання Президента України. Повноваження Президента України. Президент України як гарант державного суверенітету та територіальної цілісності України. Президент України у механізмі стримувань і противаг у системі розподілу влади в Україні. Припинення повноважень Президента України. Імпічмент Президента України.

Тема 15. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Поняття виконавчої влади і система її органів. Кабінет Міністрів України як вищий орган у системі органів державної виконавчої влади. Склад Кабінету Міністрів. Порядок формування Кабінету Міністрів та припинення його повноважень. Функції та повноваження Кабінету Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади. Організація виконавчої влади в областях і районах України, містах Києві та Севастополі. Повноваження місцевих державних адміністрацій.

Тема 16. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Поняття, сутність та завдання судової влади. Правосуддя. Конституційні засади судочинства в Україні. Система судоустрою в Україні. Вимоги до суддів.

Конституційно-правовий статус суддів. Статус і повноваження Вищої ради правосуддя.

Загальна характеристика законодавства про прокуратуру. Прокурорська система в Україні. Функції прокуратури. Місце і роль прокуратури в правовій державі.

Тема 17. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Завдання, принципи і структура Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України. Правовий статус та гарантії діяльності суддів Конституційного Суду України. Порядок провадження у справах у Конституційному Суді України.

Тема 18. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Поняття територіального устрою. Форма державного устрою. Ознаки України як унітарної держави. Поняття та система адміністративно-територіального устрою України. Принципи територіального устрою України. Поняття і основні риси автономної республіки. Конституційний статус Автономної Республіки Крим. Правовий статус тимчасово окупованої території України.

Тема 19. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування як політико-правова категорія сучасного демократичного світу. Основні теорії та сучасні моделі місцевого самоврядування. Європейська хартія про місцеве самоврядування. Становлення та розвиток інституту місцевого самоврядування в Україні. Поняття та зміст місцевого самоврядування в Україні. Система та основні принципи місцевого самоврядування України. Матеріальна та фінансова основа місцевого самоврядування в Україні. Конституційно-правові засади формування місцевих рад як органів місцевого самоврядування. Структура та основні форми діяльності місцевих рад. Компетенція місцевих рад як органів місцевого самоврядування. Особливості організації місцевого самоврядування в м. Києві. Форми територіальної самоорганізації громадян. Гарантії місцевого самоврядування.

Тема 20. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття та види конституційно-правової відповідальності. Місце конституційно-правової відповідальності в системі юридичної відповідальності. Суб'єкти і об'єкти конституційно-правової відповідальності. Способи викладу основних положень конституційно-правової відповідальності у Конституції України. Розвиток загальних принципів конституційно-правової відповідальності в галузевому законодавстві.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ТЕМА. 1. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА. ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО. НАУКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.

Право приватне і право публічне. Джерела приватного права. Приватне право як наднаціональна система права. Норми природного права як джерела права. Ознаки приватного права. Приватне і цивільне право.

Поняття цивільного права як галузі права. Ознаки цивільного права як самостійної галузі права. Предмет цивільного права: поняття та складові частини. Ознаки предмету цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання. Диспозитивний (уповноважуючий, правонаділяючий) елемент методу цивільно-правового регулювання. Засади цивільного права та законодавства. Функції цивільного права. Загальноправові та спеціальногалузеві (цивілістичні) функції цивільного права. Структура (система) цивільного права

Поняття цивільного законодавства та його ознаки. Форми цивільного законодавства України: поняття та види. Акти цивільного законодавства України. Цивільний кодекс України – засадничий акт цивільного законодавства. Інші акти цивільного законодавства України. Дія актів цивільного законодавства в часі, просторі та за колом осіб.

Договори як форма цивільного законодавства. Співвідношення між актами цивільного законодавства та договорами. Звичаї як форма цивільного права (законодавства). Міжнародні договори – специфічна форма цивільного законодавства. Аналогія закону та аналогія права: поняття та застосування. Судова практика та її роль в удосконаленні цивільного законодавства.

Цивільне право як навчальна дисципліна. Предмет навчальної дисципліни. Цивільне право як галузь права. Цивільне право як система законодавства. Цивільне право як наука.

Особливості формування цивільного права в Україні. Реформування цивілістичної доктрини (концепції) цивільного права. Цивільний кодекс УРСР 1963 р.: зміст та особливості. Трансформація концепції цивільного права у незалежній Україні та створення нового Цивільного кодексу України.

ТЕМА 2. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Поняття цивільних правовідносин та їх ознаки. Загальна характеристика суб'єктів та об'єктів цивільних правовідносин. Учасники цивільних правовідносин: поняття, ознаки. Фізичні особи, юридичні особи як учасники цивільних правовідносин. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних правовідносин. Цивільна правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин. Правоздатність та дієздатність фізичних та юридичних осіб.

Об'єкти цивільних правовідносин. Ознаки та види об'єктів цивільних правовідносин. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних

правовідносин. Зміст цивільних правовідносин. Суб'єктивне цивільне право та його зміст. Суб'єктивний цивільний обов'язок та його зміст.

Види цивільних правовідносин. Майнові та немайнові правовідносини. Абсолютні та відносні правовідносини. Регулятивні та охоронні правовідносини. Речові та зобов'язальні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин: поняття та види. Класифікація юридичних фактів.

ТЕМА 3. ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ. УЧАСТЬ ДЕРЖАВИ, АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ

Поняття фізичної особи та її ознаки. Правоздатність фізичних осіб: поняття та зміст. Зміст (обсяг) правоздатності фізичної особи. Ім'я фізичної особи: поняття, порядок обрання. Зміна імені та порядок її реалізації. Місце проживання особи та місце її перебування. Порядок обрання та визначення місця проживання фізичної особи.

Поняття та елементи дієздатності фізичної особи. Повна дієздатність фізичних осіб. Часткова дієздатність фізичних осіб. Неповна дієздатність фізичних осіб. Надання повної цивільної дієздатності фізичній особі. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Акти цивільного стану: поняття та види. Реєстрація актів цивільного стану. Фізична особа-підприємець: поняття, ознаки. Правосуб'єктність фізичної особи-підприємця.

Опіка та піклування: поняття, зміст, підстави встановлення. Реалізація правочинів опікунами в інтересах підопічних: поняття, умови, обмеження. Припинення опіки та піклування: поняття, підстави, порядок. Інститут помічника в цивільному праві: поняття, підстави реалізації. Правовий статус помічника.

Поняття та ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи: поняття та зміст. Місцезнаходження юридичної особи. Філії та представництва юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб: поняття, підстави. Юридичні особи приватного права: поняття, ознаки, види. Юридичні особи публічного права: поняття, ознаки. Види (форми) юридичних осіб приватного права. Товариства. Установи. Види підприємницьких товариств та їх статус. Комерційні та некомерційні товариства. Виникнення та припинення юридичних осіб. Установчі документи юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб: поняття, зміст, порядок, значення. Припинення юридичних осіб: поняття, підстави, способи. Реорганізація юридичних осіб: поняття, види. Ліквідація юридичних осіб: поняття, підстави, порядок. правонаступництво юридичних осіб. Зупинення діяльності юридичної особи: поняття, підстави, порядок.

Суб'єкти публічного права як учасники цивільних правовідносин. Цивільна правосуб'єктність держави: поняття, зміст, ознаки. Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Територіальна громада як суб'єкт цивільних відносин: поняття, правосуб'єктність. Правовий статус органів державної влади. Органи місцевого самоврядування та їх повноваження у реалізації правосуб'єктності держави.

ТЕМА 4. ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ (ПРАВОВІДНОСИН)

Поняття та ознаки об'єкта цивільних правовідносин. Класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин). Речі як об'єкти цивільних прав. Правовий режим речей: поняття, зміст, види Дії та результат дій як об'єкти цивільних прав (правовідносин). Поняття послуги та її здійснення. Результат дій (результат робіт) як об'єкт цивільних правовідносин. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав. Інші об'єкти права інтелектуальної власності та їх правовий режим. Інформація як об'єкт цивільних прав та її види. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав: поняття та види. Цивільно-правовий захист особистих немайнових благ цивільним законодавством. Особисті немайнові права, спрямовані на індивідуалізацію особи. Особисті немайнові блага, спрямовані на забезпечення особистої недоторканності фізичної особи.

Інші матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних правовідносин. Тварини як об'єкти цивільних прав та їх ознаки. Майнові права та обов'язки як об'єкти цивільних прав.

ТЕМА 5. ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ І ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Поняття цивільного права, цивільного інтересу, цивільного обов'язку. Здійснення цивільних прав: поняття, способи, порядок. Суб'єктивне цивільне право: поняття, зміст. Відмінність суб'єктивного цивільного права від правоздатності. Цивільний обов'язок: поняття, типи, здійснення цивільних прав.. Способи здійснення цивільних прав. Гарантії права особи на здійснення нею цивільного права. Межі здійснення цивільних прав: поняття, зміст, тлумачення. Зловживання правом та його наслідки. Виконання цивільних обов'язків: поняття та зміст. Забезпечення виконання обов'язків.

Поняття захисту цивільних прав та інтересів. Способи захисту: поняття та види. Форми захисту цивільних прав: поняття та види. Поняття та зміст цивільного інтересу. Захист прав та інтересів судом. Право на відшкодування збитків: поняття, зміст, реалізація. Вимоги про відшкодування моральної шкоди: поняття, підстави пред'явлення та задоволення. Захист цивільних прав та інтересів у адміністративному порядку. Засади, порядок та способи участі органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових і службових осіб у захисті цивільних прав та інтересів.

Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом. Самозахист цивільних прав та інтересів: поняття, зміст та реалізація.

Строки й терміни реалізації та захисту цивільних прав. Встановлення початку та закінчення строків та термінів у реалізації та захисті цивільних прав. Строки захисту цивільних прав: поняття, зміст, види. Претензійний строк. Позовна давність: поняття, зміст, обчислення. Загальна та спеціальна позовна давність. Обчислення позовної давності. Переривання перебігу позовної давності: поняття, підстави, наслідки. Вимоги, на які не поширюється позовна давність.

Тема 6. ПРАВОЧИН

Поняття правочину та його ознаки. Відмінність правочинів від інших юридичних фактів у цивільному праві. Визначення місця вчинення правочину. Умови чинності правочинів. Зміст правочину. Правочиноздатність суб'єктів правочину. Форма правочину. Реальність правочину. Дотримання спеціальних умов укладення та реалізації правочинів. Презумпція правомірності правочину: поняття, зміст, спростування. Реальні та консенсуальні правочини. Абстрактні та каузальні правочини. Строкові та безстрокові правочини. Відкладальні та скасувальні умови у правочинах. Мовчання як спосіб виразу волі. Усна (словесна) форма правочину: поняття, зміст, вимоги. Проста письмова форма правочину. Способи виразу волі у письмовій формі. Нотаріальне посвідчення правочину: поняття, зміст, реалізація. Державна реєстрація правочинів: поняття, підстави, наслідки.

Тлумачення правочину. Суб'єкти тлумачення та способи його здійснення (правила тлумачення). Відмова від правочину: поняття, підстави, наслідки.

Недійсність правочинів: поняття, підстави, наслідки. Поняття та ознаки нікчемного (абсолютно недійсного) правочину. Визнання нікчемних правочинів дійсними. Оспорювані правочини: поняття, ознаки, наслідки. Презумпція дійсності правочину. Правові наслідки недійсності правочину. Двостороння реституція: поняття, зміст, застосування. Недійсність окремих частин правочину: поняття, зміст, наслідки. Правочини з дефектами суб'єктного складу: поняття, види, наслідки. Правочини з дефектами волі: поняття, види, наслідки. Правочини з дефектами форми та наслідки її недотримання. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину: поняття, види, основні та додаткові наслідки його укладення.

ТЕМА 7. ПРЕДСТАВНИЦТВО

Поняття представництва у цивільному праві та його види. Підстави виникнення представництва. Добровільне представництво. Комерційне представництво: поняття, зміст, реалізація. Законне представництво: поняття, зміст, реалізація. Правовий статус законних представників. Склад відносин представництва. Права та обов'язки учасників правовідносин представництва. Передоручення: поняття, зміст, підстави та умови вчинення. Представництво за довіреністю. Представництво з перевищенням повноважень: поняття, зміст, наслідки.

ТЕМА 8. ПРАВО ВЛАСНОСТІ У СИСТЕМІ РЕЧОВИХ ПРАВ. НАБУТТЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ. ВИДИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ. ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Поняття та ознаки речового права. Право на чужі речі. Вторинні речові права: право повного господарського відання майном та право оперативного управління майном. Володіння у системі відносин з приводу речей.. Форми та види власності в Україні.. Право володіння: поняття та зміст. Право користування: поняття та зміст. Право розпорядження: поняття, зміст. Обов'язки власника та їх здійснення. Обмеження повноважень власника на майно. Особливості здійснення права власності на національні, культурні та історичні цінності..

Підстави виникнення права власності: поняття та види. Первинні та похідні способи набуття права власності. Виробництво, переробка (специфікація) як способи виникнення права власності. Набуття права власності за набувальною давністю: поняття, умови. Набуття права власності на знахідку та скарб.

Припинення права власності: поняття та підстави. Відчуження власником майна, відмова власника від права власності: поняття, зміст, наслідки. Знищення майна, припинення права власності на майно, яке не може належати особі – як способи припинення права власності. Викуп пам'яток історії та культури, викуп земельної ділянки у зв'язку з суспільною необхідністю: поняття, умови, наслідки. Поняття приватної власності. Поняття державної власності. Поняття комунальної власності.. Обмеження права власності: ступінь, форми, порядок. Правовстановлюючі документи: поняття, зміст.

Поняття і види права спільної власності. “Ідеальна” та “реальна” частка у праві спільної власності. Право спільної часткової власності: поняття, зміст, ознаки. Підстави виникнення та припинення права спільної часткової власності на майно. Особливості права спільної часткової власності на майно. Здійснення права спільної часткової власності: поняття, зміст, умови. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності: поняття, зміст, умови та порядок реалізації. Припинення права спільної часткової власності на річ: поняття, підстави, порядок.

Право спільної сумісної власності: поняття, зміст, ознаки. Підстави виникнення права спільної сумісної власності. Здійснення права спільної сумісної власності: поняття, способи, порядок та умови. Припинення права спільної сумісної власності. Способи поділу спільної сумісної власності.

Охорона права власності в Україні. Захист права власності: поняття, зміст, засади, підстави, порядок. Цивільно-правові засоби захисту права власності: поняття, зміст, види. Позов власника про витребування майна з чужого незаконного володіння: поняття, зміст, підстави та умови. Позов власника про усунення перешкод у здійсненні права власності: поняття, зміст, підстави та наслідки. Позов про визнання незаконним акта, який порушує права власності: поняття, умови, порядок та наслідки. Позов про визнання права власності: поняття, умови та порядок пред'явлення. Інші способи захисту права власності: поняття та види.

ТЕМА 9. СУМІЖНІ РЕЧОВІ ПРАВА

Загальна характеристика права на чужі речі. Ознаки права на чужі речі. Права користування чужими речами. Права розпорядження чужими речами. Поняття сервітуту та його зміст. Емфітевзис та його ознаки. Суперфіцій та його ознаки. Право володіння та його зміст. Інші речові права на майно. Іпотека.

Володіння (посідання) і право володіння чужим майном. Поняття володіння, його зміст та ознаки. Законне та незаконне володіння. Незаконне добросовісне та недобросовісне володіння. Підстави виникнення володіння (посідання) майном. Право володіння чужим майном. Зміст права володіння чужим майном. Підстави виникнення права володіння чужим майном. Припинення права володіння чужим майном.

ТЕМА 10. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Право інтелектуальної власності: поняття, зміст, ознаки. Суб'єкти права інтелектуальної власності: поняття, правовий статус. Види об'єктів інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності: поняття та тлумачення. Особисті немайнові права суб'єктів права інтелектуальної власності (пов'язані з майном та не пов'язані з майном). Майнові права суб'єкта права інтелектуальної власності та їх види. Здійснення права інтелектуальної власності: поняття, зміст, способи.

Захист права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом: поняття та способи. Спеціальні способи захисту права інтелектуальної власності.

ТЕМА 11. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Поняття та зміст зобов'язання. Класифікація зобов'язань: підстави та види. Договірні та недоговірні зобов'язання. Елементи зобов'язань: поняття, види та зміст. Підстави виникнення зобов'язань. Припинення зобов'язань: поняття, способи, порядок. Правоприпиняючі юридичні факти як підстава припинення зобов'язань. Прощення боргу: поняття, зміст, наслідки. Поєднання кредитора та боржника в одній особі. Неможливість виконання зобов'язання: поняття, зміст, наслідки. Припинення зобов'язання смертю фізичної особи та ліквідацією юридичної особи.

Виконання зобов'язань: поняття, зміст, вимоги. Принципи виконання зобов'язань та їх види. Виконання зобов'язання належним чином: поняття, зміст. Особливості виконання зобов'язань з кількома кредиторами та кількома боржниками. Дострокове виконання зобов'язань: поняття, умови, наслідки. Зустрічне виконання зобов'язань при взаємних зобов'язаннях. Прийняття виконання зобов'язання: поняття, умови, наслідки.

Загальна характеристика засобів забезпечення виконання зобов'язань: поняття, зміст і види. Речово-правові та зобов'язально-правові засоби забезпечення виконання зобов'язань. Застава: поняття, зміст, предмет, підстави виникнення. Припинення відносин застави. Завдаток: поняття, зміст, функції. Завдаток як засіб забезпечення зобов'язань та форма цивільно-правової відповідальності. Притримання: поняття, зміст, ознаки. Припинення права на притримання. Зобов'язально-правові засоби забезпечення зобов'язань: поняття, ознаки. Неустойка та її властивості. Умови стягнення неустойки та її види. Порука: поняття, зміст, наслідки. Права та обов'язки сторін договору поруки. Припинення поруки. Гарантія: поняття, зміст. Ознаки гарантії. Відносини гаранта та принципала. Припинення гарантії.

ТЕМА 12. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття та ознаки цивільно-правової відповідальності. Особливості цивільно-правової відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності: поняття, ознаки. Підстава цивільно-правової відповідальності. Відповідальність у цивільному праві за відсутності вини боржника, збитків у кредитора та ін.

Часткова та солідарна відповідальність боржників. Додаткова (субсидіарна) відповідальність боржника. Повна та обмежена відповідальність боржника. Відповідальність за свої дії та за дії інших осіб. Форми цивільно-правової відповідальності: поняття та види Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності: поняття та види. Вина кредитора. Непереборна сила. Випадок. Інші обставини, що спричинили неможливість виконання зобов'язання: поняття та види.

ТЕМА 13. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР

Поняття договору у цивільному праві. Сутність, ознаки та значення договору в цивільному праві. Свобода договору та її зміст. Види договорів. Консенсуальні та реальні договори. Односторонні та багатосторонні договори. Оплатні та безоплатні договори. Остаточні та попередні договори. Майнові та організаційні договори. Звичайні (приватноправові) та договори публічні. Поняття господарського (підприємницького) договору та його ознаки.

Зміст (умови) цивільно-правового договору. Істотні, звичайні та випадкові умови договорів. Укладення договору: поняття, порядок, наслідки. Поняття оферти та акцепту та їх ознаки. Укладення договору на основі публічної оферти. Форма договору: поняття, зміст. Тлумачення договору: поняття, способи. Вирішення спорів, які виникають при укладенні договорів: поняття, порядок, зміст. Зміна та розірвання договору: поняття, умови, наслідки. Істотне порушення договору та його ознаки. Наслідки розірвання або зміни договору.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ І СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Поняття кримінального права як самостійної галузі права.

Ознаки кримінального права та його соціальна обумовленість. Завдання та функції кримінального права. Конституція України та її значення для кримінального права. Кримінальне право і суміжні галузі права. Система кримінального права. Загальна і Особлива частини.

ТЕМА 2. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВА

Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності, її поняття та ознаки. Форми реалізації кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінально-правові відносини (суб'єкти, об'єкт і зміст). Момент виникнення та припинення кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і покарання. Підстава кримінальної відповідальності, її закріплення у Кримінальному кодексі України.

Дія в кримінальному праві конституційного принципу: ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

ТЕМА 3. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ. ЧИННІСТЬ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСІ ТА ПРОСТОРИ

Поняття закону про кримінальну відповідальність, його функції, специфічні риси та значення. Заборона застосування аналогії у кримінальному праві.

Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі. Порядок набрання чинності кримінальним законом. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність.

Принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі: територіальний, громадянства, універсальний і реальний.

Екстрадиція. Видача особи, яка обвинувачується у вчиненні злочину, та особи, яка засуджена за вчинення злочину.

ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ ЗЛОЧИНУ. СКЛАД ЗЛОЧИНУ ТА ЙОГО ЕЛЕМЕНТИ

Соціальна природа злочину. Криміналізація і декриміналізація суспільно небезпечних діянь. Поняття злочину. Ознаки злочину. Органічна єдність ознак злочину. Поняття малозначності діяння. Питання про відмежування злочинів від інших правопорушень у науці кримінального права.

Класифікація злочинів за їх тяжкістю. Значення такої класифікації для кримінальної відповідальності та покарання.

Поняття складу злочину і його значення. Елементи та ознаки складу злочину, їх зміст і органічна єдність. Види складів злочину.

Поняття об'єкта злочину. Класифікація (види) об'єктів злочину, їх значення. Види безпосереднього об'єкта. Поняття предмета злочину та його місце у структурі складу злочину. Відмінність предмета злочину від об'єкта злочину.

Поняття об'єктивної сторони злочину. Ознаки, які характеризують об'єктивну сторону: обов'язкові та факультативні. Значення об'єктивної сторони злочину. Поняття та ознаки діяння. Суспільно небезпечні наслідки як ознака об'єктивної сторони злочину: поняття, види та значення. Причинний зв'язок у кримінальному праві та його значення. Спосіб, засоби, обставини, місце, час вчинення злочину як факультативні ознаки, що характеризують об'єктивну сторону злочину, їх кримінально-правове значення.

Поняття суб'єкта злочину у кримінальному праві. Види суб'єктів злочину. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта злочину. Поняття осудності та її критерії. Поняття неосудності за кримінальним правом. Обмежена осудність, її значення. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Поняття суб'єктивної сторони злочину та її значення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину.

Поняття вини та її значення. Форми вини у кримінальному праві, їх значення для кваліфікації злочину і призначення покарання. Умисел і його види. Необережність та її види. Випадок (казус), його відмежування від злочинної недбалості. Змішана (подвійна, складна) форма вини та її значення для кваліфікації злочину.

Мотив і мета як факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину.

ТЕМА 5. СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

Поняття і види стадій вчинення злочину за КК України. Закінчений та незакінчений злочин. Закінчений злочин, його поняття та значення. Момент закінчення злочинів з матеріальним та формальним складом. Незакінчений злочин, його види.

Готування до злочину. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види готування до злочину. Відмежування готування до злочину від виявлення наміру.

Замах на злочин. Його поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види замаху на злочин. Відмежування замаху від готування до злочину.

Добровільна відмова при незакінченому злочині, її поняття та ознаки. Правові наслідки добровільної відмови від доведення злочину до кінця.

ТЕМА 6. СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ

Поняття співучасті. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників. Поняття виконавця та співвиконавця злочину. Екссес виконавця. Організатор злочину. Підбурювач до вчинення злочину, способи підбурювання. Пособник злочину та його види.

Форми співучасті. Підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників. Кваліфікація дій співучасників та їх відповідальність при різних формах співучасті. Особливості відповідальності організаторів та учасників

організованої групи чи злочинної організації. Добровільна відмова співучасників. Причетність до злочину.

ТЕМА 7. ПОВТОРНІСТЬ, СУКУПНІСТЬ ТА РЕЦИДИВ ЗЛОЧИНІВ

Поняття та види множинності злочинів. Повторність злочинів. Види, ознаки та значення повторності. Сукупність злочинів, її ознаки. Види сукупності злочинів. Кваліфікація злочинів при сукупності. Рецидив злочинів, його ознаки та значення. Види рецидиву. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву злочину.

ТЕМА 8. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ

Поняття, ознаки та види обставин, що виключають злочинність діяння.

Поняття необхідної оборони, її підстави та ознаки. Ознаки захисту при необхідній обороні. Перевищення меж (ексцес) необхідної оборони: поняття, ознаки, види та відповідальність. Спеціальні види необхідної оборони, передбачені ч. 5 ст. 36 КК.

Уявна оборона. Поняття та ознаки уявної оборони. Види помилок при уявній обороні, їх значення для вирішення питання про відповідальність за шкоду, заподіяну у стані уявної оборони.

Затримання особи, що вчинила злочин. Межі заподіяння шкоди при затриманні злочинця. Перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця: поняття, ознаки та види.

Поняття крайньої необхідності, її підстава. Ознаки правомірності заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Мета, своєчасність, межі заподіяння шкоди у стані крайньої необхідності. Перевищення меж (ексцес) крайньої необхідності: поняття та ознаки. Відмежування крайньої необхідності від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус. Виконання наказу або розпорядження як обставина, що виключає злочинність діяння. Діяння, пов'язане з ризиком. Умови виправданого ризику. Обставини, що виключають виправданість ризику. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

ТЕМА 9. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Поняття та порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від кримінальної відповідальності.

Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки. Характеристика діяння, що втратило суспільну небезпечність, та особи, яка перестала бути суспільно небезпечною. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Строки давності та їх обчислення. Злочини, щодо яких давність не застосовується: міжнародне та національне законодавство.

ТЕМА 10. ПОНЯТТЯ ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО МЕТА. СИСТЕМА І ВИДИ ПОКАРАНЬ

Поняття і ознаки покарання за кримінальним правом України. Мета покарання та її визначення у КК України.

Поняття, ознаки і значення системи покарань за кримінальним законом. Основні та додаткові покарання.

Види покарань. Поняття штрафу, його законодавчі межі та критерії визначення розміру штрафу судом. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу як вид покарання. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю: підстави, порядок і строки призначення. Громадські роботи. Виправні роботи. Службові обмеження для військовослужбовців. Конфіскація майна. Арешт. Обмеження волі. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Позбавлення волі на певний строк. Довічне позбавлення волі.

ТЕМА 11. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

Загальні засади призначення покарання. Поняття, загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що його пом'якшують чи обтяжують. Призначення покарання за незакінчений злочин та за злочин, вчинений у співучасті.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за сукупністю злочинів. Призначення покарання за сукупністю вироків. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

ТЕМА 12. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ

Поняття звільнення від покарання та його відбування. Підстави та види звільнення від покарання та його відбування.

Звільнення від покарання у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Іспитовий строк, його тривалість і правове значення. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Заміна невідбутої частини покарання більш м'яким. Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Звільнення від покарання за хворобою.

Амністія: поняття, зміст, категорії осіб, стосовно яких може оголошуватись амністія. Помилування: поняття, правова підстава, умови застосування. Види помилування. Відмежування помилування від амністії.

ТЕМА 13. СУДИМІСТЬ

Поняття судимості та її значення. Правові наслідки судимості. Погашення та зняття судимості як форми її припинення. Строки погашення судимості. Зняття судимості. Поняття та правові наслідки зняття судимості. Відмежування зняття судимості від її погашення.

ТЕМА 14. ПРИМУСОВІ ЗАХОДИ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ ТА ПРИМУСОВЕ ЛІКУВАННЯ

Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру, їх вичерпний перелік у КК України та критерії їх призначення. Продовження, зміна або припинення примусових заходів медичного характеру.

Примусове лікування. Підстава застосування примусового лікування. Особи, до яких застосовується примусове лікування. Порядок здійснення примусового лікування, його залежність від виду покарання, який відбуває особа.

ТЕМА 15. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Особливості кримінальної відповідальності і покарання неповнолітніх як прояв гуманізму кримінального законодавства України.

Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, та особливості їх призначення. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Підстава та умови погашення і зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочин до досягнення ними вісімнадцятирічного віку.

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Поняття та предмет цивільного процесуального права як галузі права.

Система цивільного процесуального права.

Цивільне процесуальне законодавство.

Поняття, завдання, види та стадії цивільного судочинства.

ТЕМА 2. ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Поняття та система принципів цивільного судочинства.

Загальні принципи цивільного процесуального права.

Характеристика окремих принципів цивільного судочинства: гласність судового процесу, мова цивільного судочинства, змагальність сторін, диспозитивність цивільного судочинства, забезпечення права на перегляд та оскарження судового рішення, обов'язковість судових рішень.

ТЕМА 3. СУД ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Визначення складу суду. Склад суду.

Підстави для відводу (самовідводу) судді. Наслідки відводу суду (судді).

ТЕМА 4. УЧАСНИКИ СПРАВИ

Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи. Неприпустимість зловживання процесуальними правами.

Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність.

Сторони в судовому процесі, їхні спеціальні процесуальні права та обов'язки.

Процесуальна співучасть.

Залучення до участі в справі співвідповідача. Заміна неналежного відповідача.

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору

Процесуальне правонаступництво.

Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

ТЕМА 5. ПРЕДСТАВНИКИ

Поняття й види представництва в судовому процесі.

Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками.

Повноваження представника в суді. Документи, що підтверджують повноваження представників.

ТЕМА 6. ІНШІ УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Склад інших учасників судового процесу.

Цивільний процесуальний статус інших учасників судового процесу.

ТЕМА 7. ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

Поняття та види цивільної юрисдикції.

Предметна та суб'єктна юрисдикція.

Інстанційна юрисдикція.

Територіальна юрисдикція (підсудність).

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Поняття та предмет кримінального процесуального права як галузі права.

Кримінальне процесуальне законодавство: поняття та система. Джерела кримінального процесуального права

Поняття та завдання кримінального провадження.

Кримінальні процесуальні функції: поняття та види.

ТЕМА 2. ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поняття та система засад кримінального провадження.

Загально-юридичні засади, їх нормативний зміст.

Загально-процесуальні засади, їх нормативний зміст.

Кримінальні процесуальні (або галузеві) засади, їх нормативний зміст.

ТЕМА 3. СУД ТА УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Суд у кримінальному провадженні: склад суду; юридичний статус судді, слідчого судді, присяжного. Законний склад суду. Підсудність в кримінальному провадженні.

Учасники кримінального провадження: поняття й класифікація.

Сторона обвинувачення.

Сторона захисту.

Потерпілий та його представник.

Інші учасники кримінального провадження.

Відводи та порядок їх вирішення.

Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні.

ТЕМА 4. ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Поняття доказів та їх класифікація.

Види процесуальних джерел доказів.

Поняття доказування та його структура.

Предмет, межі та суб'єкти доказування.

ТЕМА 5. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ, СТРОКИ ТА ВИТРАТИ

Поняття та види процесуальних документів.

Поняття та порядок обчислення процесуальних строків.
Види процесуальних витрат та їх розподіл.

ТЕМА 6. ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Мета та види заходів забезпечення кримінального провадження.

Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Підстави та порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Мета й підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.

Види запобіжних заходів. Порядок застосування запобіжних заходів.

Порядок продовження строку застосування запобіжного заходу, зміни та скасування запобіжних заходів.

ТЕМА 7. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Поняття та форми досудового розслідування.

Загальні положення досудового розслідування: початок досудового розслідування; поняття та види підслідності; строки досудового розслідування та порядок їх продовження; ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення; недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування; об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування; розгляд клопотань під час досудового розслідування.

Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень.

ТЕМА 8. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ТА НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

Поняття слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та їх система.

Вимоги до проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Види слідчих (розшукових) дій та процесуальний порядок їх проведення.

Види негласних слідчих (розшукових) дій та процесуальний порядок їх проведення.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

ТЕМА 1. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

1.1. Основоположні категорії адміністративного права

Публічне адміністрування як одна з форм реалізації публічної влади. Суб'єкти публічного адміністрування. Публічний інтерес.

1.2. Адміністративне право як складова публічного права

Призначення адміністративного права. Відносини, що складають предмет адміністративного права. Відмежування адміністративного права від цивільного права.

1.3. Система адміністративного права

Загальне адміністративне право (принципи адміністративного права, суб'єкти публічного адміністрування, інструменти публічного адміністрування, публічне майно, адміністративні процедури, адміністративні послуги, захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування).

Особливе адміністративне право (зокрема службове право, адміністративне деліктне право, поліцейське).

ТЕМА 2. ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

2.1. Поняття та значення принципів адміністративного права Поняття принципів адміністративного права.

Значення принципів адміністративного права (системоутворювальне значення, вплив на нормотворчу діяльність, значення для адміністративної та судової практики).

2.2. Принцип верховенства права (правовладдя) в адміністративному праві

Значення принципу верховенства права (правовладдя) для регулювання адміністративних правовідносин. Складові верховенства права (законність; юридична визначеність; запобігання зловживанню /надужиттю/ повноваженнями; рівність перед законом і недискримінація; доступ до правосуддя).

2.3. Принципи належного врядування

Значення принципів належного врядування для регулювання адміністративних правовідносин. Принципи належного врядування (забезпечення участі в ухваленні рішень та належне реагування, відкритість і прозорість, добросовісність і етична поведінка, ефективність, компетентність і спроможність, інноваційність та відкритість до змін, сталість і довгострокова орієнтованість, грамотне фінансове управління, поважанієм прав людини та культурної різноманітності, забезпечення соціальної згуртованості, підзвітність).

ТЕМА 3. ДЖЕРЕЛА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

3.1. Суть та види джерел адміністративного права

Поняття джерел адміністративного права. Значення джерел адміністративного права. Система джерел адміністративного права.

3.2. Національні джерела адміністративного права

Конституція України як основа побудови системи джерел адміністративного права
Законодавчі акти як джерела адміністративного права.

Підзаконні нормативні акти як джерела адміністративного права.

3.3. Міжнародні джерела адміністративного права

Міжнародні договори як джерела адміністративного права (Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод та ін.).

Юридичні акти Європейського Союзу як джерела адміністративного права в контексті правотворчої діяльності.

«М'яке право» у системі джерел адміністративного права.

3.4. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права

Практика Європейського суду з прав людини як джерело адміністративного права.
Рішення Конституційного Суду України в системі джерел адміністративного права.
Рішення Верховного Суду як квазіджерело адміністративного права.

3.5. Юридична сила джерел адміністративного права

Поняття та значення юридичної сили джерел адміністративного права.
Система джерел адміністративного права за їх юридичною силою. Правила вирішення конкуренції норм, закріплених у джерелах адміністративного права.

ТЕМА 4. СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ (АДМІНІСТРАТИВНИЙ ОРГАН) ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

4.1. Поняття та система суб'єктів публічного адміністрування

Поняття «суб'єкт публічного адміністрування» (адміністративний орган).

Групи суб'єктів публічного адміністрування (державні органи, включаючи органи виконавчої влади, військово-цивільні адміністрації; державні фонди та установи; органи влади Автономної Республіки Крим; суб'єкти місцевого самоврядування; суб'єкти, яким делеговано окремі повноваження публічного адміністрування).

4.2. Система органів виконавчої влади

Основні рівні органів виконавчої влади в Україні (вищий, центральні, місцеві).

Кабінет Міністрів України, система центральних органів виконавчої влади (міністерства, служби, агентства та інспекції, центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом), місцеві державні адміністрації. Законодавча основа їх діяльності.

Класифікація органів виконавчої влади за різними критеріями (за обсягом і характером компетенції, за порядком вирішення питань, за спрямованістю компетенції, за територіальним обсягом повноважень). Порядок утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади.

4.3. Суб'єкти місцевого самоврядування Законодавча основа діяльності.

Види суб'єктів місцевого самоврядування та їх призначення (територіальна громада; сільська, селищна, міська ради; сільський, селищний, міський голови; виконавчі органи сільської, селищної, міської рад; староста; районні та обласні ради; органи самоорганізації населення).

ТЕМА 5. ПРИВАТНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

5.1. Місце приватної особи в системі суб'єктів адміністративного права

Зміст поняття «приватна особа» в контексті адміністративного права. Види приватних осіб (громадяни, іноземці, особи без громадянства, фізичні особи-підприємці, підприємства, установи, організації тощо).

5.2. Суб'єктивне публічне право

Сутність суб'єктивних публічних прав приватної особи. Окремі суб'єктивні публічні права та їх реалізація (право на участь в ухваленні рішень, право на

звернення, на право на доступ до публічної інформації, право на свободу мирних зібрань, право на свободу об'єднань).

5.3. Особливості неурядової організації як суб'єкта адміністративного права

Законодавча основа організації та діяльності громадських об'єднань та інших неурядових організацій. Особливості окремих видів неурядових організацій (громадських організацій, зокрема молодіжних та дитячих, громадських спілок, професійних спілок, релігійних організацій, благодійних організацій, організацій професійного самоврядування), адміністративна правосуб'єктність, порядок створення та припинення діяльності.

Участь неурядових організацій у формуванні публічної політики та ухваленні рішень.

ТЕМА 6. ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Розуміння інструментів публічного адміністрування

Поняття інструмента публічного адміністрування. Види інструментів публічного адміністрування.

6.1. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування

Поняття, юридичне значення та ознаки нормативного акта суб'єкта публічного адміністрування. Види нормативних актів (за суб'єктами видання, територіальним охопленням діяльності, за ознакою внутрішньої та зовнішньої спрямованості).

Вимоги до нормативного акта. Порядок підготовки та ухвалення. Зміст і значення антикорупційної експертизи. Державна реєстрація нормативного акта. Процедура оприлюднення та набрання чинності. Підстави для визнання нормативного акта протиправним. Зв'язок протиправності з фактом недотримання формальних вимог під час його підготовки та видання.

6.2. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування

Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного акта.

Відмежування адміністративного акта від інших актів (документів) суб'єкта публічного адміністрування. Види адміністративних актів.

Процедура видання адміністративного акта.

Чинність адміністративного акта (умови чинності, способи доведення до відома, припинення чинності). Виконання адміністративного акта.

Поняття нікчемності адміністративного акта. Підстави визнання адміністративного акта нікчемним.

6.3. Адміністративний договір як інструмент публічного адміністрування

Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного договору.

Види адміністративних договорів.

Поняття нікчемності адміністративного договору. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним.

6.4. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні

Поняття адміністративного розсуду.

Умови застосування адміністративного розсуду (наявність законодавчого уповноваження на адміністративний розсуд; оприлюднення норм, що уповноважують на адміністративний розсуд; достатність юридичної визначеності

уповноважень на адміністративний розсуд; обов'язок дотримуватися мети уповноваження; обов'язок ретельно з'ясовувати обставини в справі; обов'язок дотримуватися принципу пропорційності; обов'язок дотримуватися принципу рівності; обов'язок дотримуватися критеріїв розсудливості; обов'язок мотивувати свої рішення).

6.5. Використання електронного врядування в публічному адмініструванні

Поняття електронного врядування. Елементи електронного врядування. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд».

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

ТЕМА 1. ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ, ФОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Завдання адміністративного судочинства. Критерії, за якими суд оцінює рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта публічного адміністрування. Джерела права (матеріального та процесуального), які застосовує адміністративний суд.

Принципи адміністративного судочинства (верховенство права; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; обов'язковість судового рішення; забезпечені права на апеляційний перегляд справи; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальними правами; відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судові рішення).

Форми адміністративного судочинства (загальне і спрощене), відмінності між ними.

ТЕМА 2. АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ

Правила предметної, інстанційної та територіальної юрисдикції, наслідки їх недотримання (порушення).

ТЕМА 3. СУД І УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Склад суду. Відводи.

Адміністративна процесуальна право- і дієздатність.

Учасники справи. Представники. Інші учасники судового процесу.

ТЕМА 4. ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ

Поняття доказів. Засоби доказування.

Предмет доказування. Обов'язок доказування. Підстави звільнення від доказування. Подання, витребування та забезпечення доказів.

Досліджені та оцінка доказів.

ТЕМА 5. ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Право на звернення з адміністративним позовом.

Строк звернення з адміністративним позовом, наслідки його пропущення.

Зміст і оформлення позовної заяви.

Способи судового захисту.

Забезпечення адміністративного позову.

Відзив. Відповідь на відзив. Заперечення. Пояснення третьої особи щодо позову або відзиву. Зустрічний позов в адміністративному судочинстві.

ТЕМА 6. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Відкриття провадження. Підготовче провадження. Врегулювання спору за участі судді. Відмова відповідача від позову, примирення. Розгляд справи по суті.

Особливості розгляду типових та зразкових справ.

ТЕМА 7. СУДОВІ РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ ВИДИ СУДОВИХ РІШЕНЬ.

Вимоги, яким має відповідати судове рішення.

Набрання судовим рішенням законної сили. Негайне виконання судового рішення. Звернення судового рішення до виконання.

Судовий контроль за виконанням судового рішення.

ТЕМА 8. ПЕРЕГЛЯД СУДОВОГО РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ

Апеляційне провадження.

Касаційне провадження.

Перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

СПИСОК ЗАКОНОДАВСТВА ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України, прийнята 28.06.1996 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України від 05.05.2001 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-26. – Ст. 131.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року (зі змінами) // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
4. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1990. – № 31. – Ст. 429.
5. Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 38. – Ст. 502.
6. Закон України “Про всеукраїнський референдум” від 06.11.2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 44-45. – Ст. 634.
7. Закон України “Про громадські об’єднання” від 22.03.2012 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.
8. Закон України “Про громадянство України” від 18.01.2001 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.
9. Закон України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” від 15.04.2014 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.
10. Закон України “Про Конституційний Суд України” від 13.07.2017 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 35. – Ст. 376.
11. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.1997 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

Навчальна література

Теорія держави і права

1. Загальна теорія права : підручник / [за заг. ред. М.І.Козюбри]. – К.: Ваіте, 2015. – 392 с.
2. Загальна теорія держави і права : (підруч. для студ. юрид. спец. вищих навчальних закладів) / [М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Рогачова та ін.]; за ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х. : Право, 2002. – 432 с.
3. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : “Кондор”, 2006. – 477 с.
4. Котюк В. О. Основи держави і права. – К. : Атіка, 2004. – 518 с.
5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посіб / Рабінович П. М. – К. : Атіка, 2002. – 312 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : [підруч.] / Скакун О.Ф. – К. : Алерта, 2011. – 520 с.

7. Теорія держави і права : академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

8. Теорія держави і права (опорні конспекти) / автор-упорядник Кравчук М. В. – К. : Атіка, 2003.

9. Теорія держави і права : підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров, В. С. Ковальський ; за ред. С. Л. Лисенкова. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 448 с.

10. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2015. – 368 с.

Конституційне право України

1. Демків Р. Я. Конституційне право України: курс лекцій / Р. Я. Демків. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – 332 с.

2. Конституционные преобразования в Украине: история, теория и практика: монография / М. Ф. Орзих, А. Р. Крусян, В. Н. Шаповал и др.; под ред. М. Ф. Орзиха. – К.: Юринком Інтер, 2013. – 512 с.

3. Серьогін В. О. Конституційне право України : навчальний посібник / В.О. Серьогін. – Харків : ХНУВС, 2010. – 368 с.

4. Скрипнюк О. В. Конституційне право України : підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. В. Скрипнюк. – К. : Ін Юре, 2010. – 672 с.

5. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. / О. В. Совгиря, Н. Г. Шукліна. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 544 с.

6. Фрицький О. Ф. Конституційне право України : підручник / О. Ф. Фрицький. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.

7. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України / В. Л. Федоренко. – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 616 с.

8. Чушенко В. І. Конституційне право України : підруч. / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – К. : Видавничий Дім “Ін Юре”, 2007. – 488 с.

9. Шаптала Н. К., Задорожня Г. В. Конституційне право України : навч. посіб. / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. – Дніпропетровськ : ТОВ “ЛізуновПрес”, 2012. – 472 с.

10. Майданник О. О. Конституційне право України : навч. посіб / О. О. Майданник. – К. : Алерта, 2011. – 380 с.

11. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник / П. П. Шляхтун. – К. : “Освіта України”, КНТ, 2008. – 592 с.

Цивільне право України (Загальна частина)

1. Цивільне право України: підручник [вид. 3-є переробл. і доповн.] / О. В. Старцев, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova. – 2013. – 808 с.

2. Словник цивільного права / В. І. Борисова, С. Н. Приступа, В. С. Козадаєв. – Х.: Фактор, 2012. – 176 с.

3. Цивільне право : підручник [у 2 т.] / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького – Х. : Право, 2011. – Т. 2. – 816 с.

4. Цивільне право України: Загальна частина: [підруч.] / І. А. Бірюков, О. Ю. Заїка, С. С. Бичкова; за ред. І. А. Бірюкова, О. Ю. Заїки. – 3-тє вид., змін. та доповн. – К.: Алерта, 2014. – 510 с.

5. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. В. Г. Фазикоша, С. Б. Булеци. – К.: Знання, 2010. – 631 с.

6. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.

7. Цивільне та сімейне право України: підручн. / за ред. Харитонов Є. О., Голубєвої Н. Ю. – К. : Правова єдність, 2009. – 968 с.

8. Цивільне право України: підручник / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонов, О. В. Старцев. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Істина, 2009. – 816 с.

9. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник / З. В. Ромовська. – [2-ге вид., допов.]. – К. : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. – 500 с.

Кримінальне право України (Загальна частина)

1. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [Ю. В. Александров, О. О. Дудоров та ін.]. – Вид. 4-е, переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – К. : Атіка, 2008. – 376 с.

2. Кримінальне право України. Загальна частина : Підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, Л. М. Кривоченко та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 496 с.

3. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. проф. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-тє вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 456 с.

4. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : підруч. для студентів юрид. ВНЗ / [В. І. Борисов та ін.] ; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. - Харків : Право, 2015. – 525 с.

5. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст] : навч. посіб. / [Трубников В. М. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. М. Трубнокова . - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 442 с.

6. Селецький С.І. Кримінальне право України: Загальна частина. – К.: ЦУПЛ, 2008. – 496 с.

7. Хавронюк М. І. Судово-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Хавронюк М. І. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 550 с.

8. Фріс П. Л. Кримінальне право України: Загальна частина: [підручник для ВНЗ] | П. Л. Фріс. – 2-е вид. – 2009. – 512 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

На фаховому випробуванні за кожну правильну відповідь вступнику нараховується певна кількість балів, яка зростає пропорційно до кількості та правильності виконаних завдань. Абитурієнт розв'язує 20 тестових завдань.

Рівень підготовки вступника

Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника:

1 рівень (високий): 200–180 балів виставляється вступникам, які в повному обсязі виконали завдання (тестові завдання), продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання (тестові завдання) розв'язані (виконані) правильно, без помилок.

2 рівень (середній): 179–160 балів виставляється за умови достатньо повного виконання завдань (тестових завдань). Розв'язання завдань має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати творчо-пізнавальні уміння та знання теоретичного матеріалу. Разом з тим, у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

3 рівень (достатній): 159–140 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

4 рівень (низький): 139–100 балів виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Голова фахової атестаційної комісії

Антон ДЕМЧУК

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ